

8 Панасик М.М. Навчальний стрес та чинники його виникнення // Актуальні проблеми психології. – К., 2005, Т.1. – С. 48-52.

9. Прохоров А.О. Неравновесные психические состояния и их характеристики в учебной и педагогической деятельности // Вопр. психол. – 1996. – №4. – С. 32-44.

10. Руководство практического психолога: Психическое здоровье детей и подростков в контексте психологической службы. – М., 1995. – С. 84-93.

11. Селье Г. Стресс без дистресса / Г. Селье. – М., 1979.

12. Соціально – психологічна профілактика стресів та стресових розладів в учнів і студентів / за ред.. В.Г. Панка, І.І. Цушка. – К.: Ніка-Центр, 2007. – 164 с.

13. Хазратова Н.В. Тренінг адаптації першокурсників до умов навчання в вищому навчальному закладі освіти (включення до соціально-психологічного простору організації) / Н.В. Ходрапова // Практична психологія і соціальна робота. – 2000. – №5(24). – С. 27-31.

14. Фень О. Діагностика психологічних проблем першокурсників // Психологічна адаптація студентів першого курсу до умов навчання у вищому закладі освіти: Зб. наукових статей. – Луцьк, 1999. – С. 28-37.

15. Щербатых Ю.В. Психология страха: популярная энциклопедия // Ю.В. Щербатых. – М.: Эксмо, 2007. – 512 с.

УДК 159.922.12

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ АРХІТЕКТУРНО-БУДІВЕЛЬНОЇ ТВОРЧОСТІ

Горова О.О.

У статті окреслюються загальні теоретико-методологічні основи архітектурно-будівельної творчості. Розкривається сучасний стан і тенденції розвитку архітектурно-будівельної творчості через соціально-культурну природу та її самостійну сутність.

Ключові слова: *архітектура, будівельництво, архітектурно-будівельна освіта, архітектурно-будівельна творчість.*

В статье очерчиваются общие теоретико-методологические основы архитектурно-строительного творчества. Раскрываются современное состояние и тенденции развития архитектурно-строительного творчества благодаря социально-культурной природе и его самостоятельности.

Ключевые слова: архитектура, архитектурно-строительное образование, архитектурно-строительное творчество, строительство.

The paper outlines the general theoretical and methodological foundations Architectural creativity. Reveal the current state and trends of architecture and construction works by the socio-cultural nature and its independent entity.

Keywords: architecture, architectural education in construction, architectural and construction works, construction.

Постановка проблеми дослідження. Архітектурно-будівельна творчість – багатомірний і складно організований вид людської діяльності, що створює естетично й якісно новий витвір мистецтва, який вирізняється своєю неповторністю, оригінальністю й суспільно-історичною унікальністю. Значення архітектурно-будівельної творчості в процесах становлення, розвитку й прояву його в соціально-культурній сфері важко переоцінити.

Архітектурно-будівельна творчість як унікальний вид діяльності спрямований на активне ціннісне освоєння й розуміння картини світу, є залежним від соціальних, культурних, релігійних, політичних, моральних, технічних, економічних і інших умов. Із часом накопичується унікальний досвід архітектурно-будівельної творчості, збільшується арсенал культурної спадщини, традицій і видів творення, постійно поповнюється інструментарій методів, професійних прийомів, засобів, трансформується світогляд, розбудовується процес творчого мислення. Кардинально нові риси сучасної епохи формування економічних знань, розвиток науки, виробництва, бізнесу, усе більше інтегрування у цілісну систему, що закономірно змінює світ навколо нас, а разом з ним переваги, цінності, орієнтири, сприйняття оточення. Сучасні уявлення про будову й рух матерії доводять, що навколишній світ людини системний і власне системний підхід до пізнання й перетворення світу є філософським підходом, що конкретизує діалектико-матеріалістичний принцип загального зв'язку й стосовно конкретних наукових напрямків виступає як загальнонауковий, а на його основі розгортається певна загальнонаукова методологія.

Від стану соціальної, політичної системи, рівня освіти, професіоналізму й загальнокультурного рівня особистості архітектора й будівельника багато в чому залежить майбутнє націй і держав, їх економіка. Тенденція архітектурної освіти до прагнення збалансувати потребу у швидкому реагуванні на процеси, що відбуваються, здатність змінюватися при необхідності правильних рішень і важливості принципових позицій у питаннях знання, суспільства, культури, екології, етики залишається не досить вивченою.

На під'рунті наукових доробок за тематикою з даної проблеми впливає протиріччя, яке має місце й у теорії, і в практиці. Протиріччя полягає у відсутності комплексного аналізу сторін проблеми – соціальної, політичної, економічної, загальнокультурної, професійної, відтак, потрібне міждисциплінарне узагальнене дослідження.

Суттєва частина архітектурної професії стає "усе більш і більш багатонаціональною" інституціональною й культурною за складністю. Тенденція інтернаціоналізації створює й новий потенціал, і нові, часто безпрецедентні проблеми. В усю більш складних тенденціях глобалізації у світі необхідно вчитися захищати й висвітлювати архітектурну спадщину, з одного боку, а з іншого – аналіз закономірностей розвитку архітектури ХХ-ХХІ століть у її взаємодії з іншими областями людської діяльності показує, що термін "нелінійного розвитку" можна застосувати не тільки до якогось конкретного стильового плину, але й до всього характеру розвитку архітектури. Міжнародний Союз Архітекторів – ЮНЕСКО ставить проблему недосконалості й невідповідності динаміки розвитку архітектурної освіти рівню сучасних міжнародних соціально-економічних умов.

Отже, мета нашої статті полягає у висвітленні теоретико-методологічних основ архітектурно-будівельної творчості.

Результати теоретичного аналізу проблеми дослідження. Актуальність поставленої проблеми обумовлена позитивною динамікою щодо залучення до прийняття рішень архітектурно-будівельних завдань знань фахівців різних галузей науки й досягнень практичної діяльності для створення міждисциплінарної моделі роботи творчих напрямків – отже, є підстава стверджувати, що розглянута проблема становить науковий інтерес. Очевидна необхідність розглянути й об'єднати різноманітні сторони архітектурно-будівельної творчості у єдину й цілісну модель, запропонувати збірні визначення архітектурної й будівельної творчості й зміст сучасної архітектурно-будівельної освіти, показати можливість використання теоретичних моделей, методів, підходів з галузі інших знань у єдину систему взаємодії. Численні публікації, актуально заявлені монографії, статті, наукові дослідження, присвячені архітектурі, архітектурній творчості, як процесу й матеріального об'єкту, за суттю – не вичерпали актуальності дослідження, і отже – не повні. Сучасний стан і тенденції розвитку архітектурно-будівельної творчості як відкритої системи у вигляді своєї соціально-культурної природи й суб'єктивної основи важливі й мають велике значення, що дає підставу на новий погляд і наукове об'рунтування архітектурно-будівельної творчості як самостійної сутності.

Проблема розвитку архітектурно-будівельної творчості є ключовою в сфері архітектурної освіти. У сучасних умовах джерелом твор-

чості все частіше виступають знання, інновації в науці, техніці й способи їх практичного застосування в освіті. Володіння світовою й культурною вітчизняною спадщиною, уміння творчо поєднувати її із сучасними архітектурно-будівельними напрямками, і вирішувати складні соціально-просторові завдання нашого часу є гарантією підготовки особистості з новим інтелектуальним творчим мисленням. Специфічною рисою проблеми є те, що для її розв'язку необхідно вийти за рамки старого, уже досягнутого знання. Відсутність систематичного аналізу, пов'язаного з вивченням сучасних тенденцій архітектурно-будівельної творчості й актуальних векторів архітектурнобудівельної освіти, дають підставу стверджувати про актуальність зазначеної проблеми.

Ступінь вивченості теми. На рубежі другого й третього тисячоріччя з настанням ери інформатизації відбулися революційні зміни у культурі, засновані на "вибуху наукового мислення". Проблеми теорії й методології архітектурної форми як основи архітектурно-будівельної творчості в проектуванні архітектури міста розгорнуте представлені В. Гропіусом, Ле Корбюзьє, Ф.Л. Райтом, К.Танге, І. Жолтовським, О. Весніним, К. Мельніковим, М. Гінзбургом, О. Коротковським, С. Василевим, Є. Громовим, О. Коршуновим, О. Полянським, О. Рябушиним, О. Раппартом, І. Азизян, Н. Саприкіною, Ю. Кармазіним та ін.

Необхідність осмислення феномена архітектури й будівельництва як мистецтва, естетичної організації форми предметного простору – творчого аспекту в архітектурі, будівництві висвітлюються в роботах Платона, Аристотеля, М. Гегеля, А. Бринкман, К.Зитте, А. Гауді, П. Флоренського, О. Габричевського, В. Кринського, В. Глазичева, М. Гуляницького, І. Азизян, З. Яргиної, І. Азімова. Проблеми теорії й методології архітектури, будівельництва як цілісної просторової системи архітектурно-будівельного моделювання розглянули -О. Лосев, О. Раппарт, Г. Сомов; система архітектурного моделювання на основі природних форм – Ж. Куелль, Ю. Лебедев, М. Анциферов; концепції органічної архітектури – Г. Салливен. До теми соціокультурної кризи і її ролі в розвитку зверталися багато мислителів ХХ століття. Серед них Є. Гуссерль, Г. Зimmel, І. Ортега-І-Гассет, Р. Гвардини, К. Ясперс, а серед сучасних дослідників можна назвати Т. Сидорину, Б. Вишеславцева, М. Гершензона.

Міждисциплінарними дослідженнями в архітектурній соціології займалися соціологи: Х. Делітц, В. Беньямін, Є. Бліх, Н. Еліас, М. Фуко; архітектори: З. Яргина, О. Яницький, О. Іконников, О. Гутнов, І. Леонідов. Очевидно, що існує два принципові погляди на проблему впливу архітектури на людину: погляд "споживача" архітектури й погляд "творця" архітектури. До першої групи відносяться соціологи й психологи, до другої архітектори. У. Томасом, В. Юзбашевим, Ч.

Дженксом поставлені питання про архітектуру кризового періоду, зроблений огляд сучасних тенденцій розвитку. С. Жуйков запропонував концепцію моделі прогнозу архітектури майбутнього.

Теорії фантастів, соціалістів-утопістів, провидців-архітекторів і інженерів представляють Леду й Буллі (зародження думки про створення символічної архітектури, інженерна фантазія будинку над водоспадом, яка двома століттями пізніше була здійснена Ф.Л. Райтом), Г. Оро, О. Вагнер, Г. Лукхард, Є. Мендельсон, П. Меймон, У. Катаволос (ідея "хімічної надувної конструкції" міста майбутнього на воді), К. Танге (просторова містобудівна система на акваторії Токійської затоки), М. Ван-Де-Вельде; архітектурна форма як скульптура – Й. Шейн, К. Паран, М. ді Теана, Ж. Фожерон, П. Ербе, А. Гауді.

Поєднання інтуїції й думки, мистецтва й науки демонструють Ель Лисицький (висотні будівлі міста-майбутнього), І. Араухо, Є. Сааринен, Ле Корбюзьє ("Променисте місто"), Ф.Л. Райт, К. Танге, вони розглядали архітектурні об'єкти як єдину біологічну систему.

Специфіка формування архітектурного простору, прояв особливостей в аспектах багатьох сучасних наук – кібернетики, математики, фізіології, психології висвітлені І. Леонідовим (проект лінійного розселення міста), М. Мілютіним (ідея планування міста у вигляді паралельно розташованих зон виробництва, будівель, транспорту й відпочинку), Б. Фуллером ("Геодезичні купола"), Р. Ле Риколе, К. Линчем, Р. Арнхеймом, І. Сердюк, Ш. Аскарівим; архітектура в просторі – Е. Альбер ("деревоподібна", кінетична, підвішена архітектурно-видовищна композиція спорудження). І. Фрідман (теорія гнучкого, просторового й мобільного містобудування, проект міста-мосту через Ла-Манш), Н. Шеффер ("Кібернетичне місто"), П. Меймон ("Підвішені міста"), В. Йонас ("Місто-Лійка" і мальовнича архітектура), Н. Курокава (пластична динаміка, "Метаболічне місто"). Архітектори-новатори, які передбачають майбутнє із внесенням ясності в існуючі соціологічні й філософські концепції, охоплюючи архітектуру підземних, надводних, підводних, просторових і космічних споруджень, що скасовують розмежування між образотворчими мистецтвами й архітектурою, – Я. Бакема, К. Танге, П. Рудольф, А. Аалто, Е. Сааринен, Й. Утзон, Ф.Л. Райт, Я. Чернихов. Архітектурно-будівельна творчість архітекторів й будівельників майбутнього, які заслуговують того, щоб прийняти їхній досвід творчості за приклад, – Луїс Кан, Іон Югансен, Паоло Солері; проектна група Канділіса, Брюс Гофф, Енріко Кастільоні, Іона Фрідман, Ганс Голлейн, Іван Леонідов, Костянтин Мельников та інші.

До проблеми творчої архітектурно-будівельної освіти зверталися: В. Бабуров, Г. і М. Бархіні, брати Весніни, М. Гінзбург, І. і П. Голо-

сови, І. Жолтовський, Я. Чернихов, К. Мельніков, М. Туполєв, Н. Ладовський, В. Кринський, Н. Докучаєв, М. Туркус, І. Ламцов, Л. Лавров, В. Глазичєв, О. Раппопорт, Г. Сомов О. Степанов, О. Кудрявцєв, О. Крашенінніков, Ю. Кармазін, Л. Холодова, Т. Степанська, В. Шимко, Н. Метленков, К. Кіяненко, В. Ауоров. В. Моор, О. Єфімов, Б. Глаудінов – архітектори практики, педагоги, вчені, котрі активно брали участь у розробці теорії, методики, принципів і методів проектування, у підготовці архітектора свого часу, здатного виражати актуальні проблеми художньо-проектної культури, що виявляв цілісне бачення художньої й наукової картини світу. Підставою для дослідження проблеми сучасної архітектурно-будівельної практики також стали архітектурні об'єкти новітньої архітектури деяких напрямків: модернізму нової хвилі кінця ХХ століття – А. Ісоцзакі (Isozaki), Ф. Ізраель (Israel), Б. Тсумі (Tschumi), П.Пран (Pран) і К. Запата (Zapata), Р. Кулхас (Koolhaas), Д. Лібескінд (Libeskind), група "Асимптот" (Asymptote), А. Аррібас (Arribas). Раціоналістичних і ірраціоналістичних напрямків, неоекспресіонізму – Б. Принц (Prince), Р.Порро (Pорго) і Рено де ля Ное (Renaud de la Noue), С. Калатрава (Calatrava), Дж. Хаббел (Hubbell), Р. Пітєла (Pietila). Архітектура постмодернізму 90-х років, фундаментального класицизму (конструктивістський і урбаністський класицизм) в 1980-1990 рр. – представники напрямків: М. Ботта (Botta), О. Унгерс (Ungers), М. Мітчел (Mitchell), Г. Бом (Bohm), А. Сіза (Siza), К. Отт (Ott), В. Греготті (Gregotti), Т. Ваївода (Vaivoda), К. і М. Дудлер (Dudler), П. Вільберген (Welbergen) та ін. Представники раціоналістського напрямку: High-tech (hi-tech, hi-tec): Industrial, eco-tech, Organic-tech, Folc-tech, Historic-tech: Р. Піано (Piano), Р. Роджерс (Rogers), Н. Фостер (Foster), Р. Грімшоу (Grimshaw), Я. Нувель (Nouvel), М. Хопкінс (Hopkins), ван Геркан (Gerkan), Кіслер (Kiessler) і Стейдл (Steidle), І. Хасєгава (Hasegawa), Шин Такамацу (Takamatsu), Р. Люшер (Lusher), Г. і Б. Гаудін (Gaudin), П. Райс (Rice), інженер О. Арап (Arap), Ф. Невбі (Newby), А. Хант (Hunt), А. Аррібас (Arribas), Ф. Епплер (Eppler), Дж.-М. Даттелеу (Duthilleul), Е. Трісад (Tricaud).

Велике значення для сучасної архітектурної та будівельної науки, освіти, практичної діяльності архітектора та будівельника має теоретичне осмислення архітектурно-будівельної спадщини. Вивчення історії архітектури, будівництва, а також знання про наявність пам'яток архітектури зниклих прадавніх цивілізацій для сучасної науки й архітектурно-будівельної творчості говорить про важливість і значимість того факту, що з різних причин архітектурно-будівельне мистецтво має хвилеподібний розвиток, тобто має нелінійний характер розвитку. Основою організації життєвого простору людини є досягнення природни-

чих наук – знання про навколишню дійсність. Судження Н. Вінера про те, що "інформація – це позначення змісту, отриманого із зовнішнього світу в процесі нашого пристосування до нього наших почуттів", найкраще це підтверджує. Якщо всю світобудову можна представити у вигляді певної нерукотворної якісної й кількісної інформації, то та її частина, яка пізнана наукою, може з'явитися основою для архітектурних об'єктів людини й усієї його діяльності. Тоді можна здійснювати штучні перетворення з достатнім ступенем упевненості в їх екологічній сумісності із природними живими формами. Діалектичною сутністю архітектурно-будівельного образу є єдність і боротьба протиріч таких понять, як: форма й зміст, суб'єктивне й об'єктивне, одиничне й узагальнене, почуттєве – значеннєве, раціональне й емоційне, природне й штучне.

Архітектурно-будівельний образ незмінно формується зі світорозуміння, актуальних проблем часу, з уявлень про те, яким повинний бути штучний простір і яким вимогам він повинний відповідати. Свій внесок у моделювання архітектурного образу привносили наукові досягнення й відкриття інших галузей знання, що прямо не відносяться до архітектури, але якісно нові принципи, що вони привносять, змінюючи парадигму в архітектурі, адаптувалися до процесу проектування, що, у свою чергу, стає відправним моментом трансформації процесу мислення, розширюється значеннєвий і понятійний апарат архітектора.

Відзначається низка досить радикальних змін у практиці архітектурно-будівельної творчості, які, з одного боку, пов'язані із серйозними трансформаціями в науковій сфері, і з іншого боку, повинні поступово поширитися на всі інші галузі творчої діяльності. Нові науки (sciences of complexity – "науки про складні системи"), що включають фрактальну геометрію, нелінійну динаміку, неокосмологію, теорію самоорганізації й інші, принесли із собою зміну світоглядної перспективи. Але головне, що дозволяє об'єднати розглянуті поняття, максимально взаємодіяти один з одним, формуючи штучне оточення людини, – це творчість. Архітектурно-будівельна творчість – найважливіша характеристика існування людини, без неї не можна уявити собі побудову людського світу й соціальний прогрес.

"Науково-технічний прогрес і розвиток нашого суспільства поставили принципово нове завдання – науково випереджального планування й організації систем життєзабезпечення. Вирішення такого завдання не може бути виконане в рамках і засобами окремих наукових і технічних дисциплін, а можливо лише в рамках екології людини" (В.П. Скарбніков). Визначається новий напрямок архітектурної науки – який розглядається як наука про "будинок людини", вона має полідисциплі-

нарний характер: використання соціально-екологічних категорій, визначення взаємин природи й людини. Глобальна проблема створення стабільних умов життєзабезпечення для всіх напрямків діяльності й найбільш результативний підхід до її вирішення. Твердження сутнісного розуміння архітектурно-будівельної творчості випливає з доведення – досвіду.

Теоретичні основи архітектурно-будівельної діяльності досягнення світоглядних, природних і суміжних прикладних наук у пізнанні природних форм, явищ і закономірностей розвитку; практика й управління; розвиток освіти й підготовки професіонала; критика як вид діяльності, котра розкриває основи архітектурної й будівельної творчості, зміст і форму (матеріальне й ідеальне) "будинку людини".

Вирішення наукової проблеми творчості вимагає, крім сучасного архітектурно-будівельного методу, ще й найбільш результативного підходу до дослідження. Історія сучасної архітектури надає багатий вибір методів і засобів архітектурної творчості, дослідницької моделі, методологічних підходів до дослідження, тобто, існує база – стартова позиція, використання арсеналу знань, які залежать від творчої особистості.

Розглядається архітектурно-будівельна творчість архітектора, будівельника яка органічно охоплює кілька сфер соціально-культурної практики, у яких звичайно й вивчаються прояви творчості, соціальні й культурологічні аспекти архітектури. Аналізуються сфери, які досить широко описані з використанням різної термінології, їх характер, місце й співвідпорядкованість, які залишаються незмінними в силу багатоскладної природи творчості. Традиційний розподіл сфер людського досвіду на соціальну, культурну й духовну – найпоширеніший спосіб такого розмежування (М.О. Бердяєв, В.С. Біблер). Необхідність присутності всіх трьох ієрархічних рівнів у цілісній виставі архітектурно-будівельній творчості відповідає практичній діяльності, орієнтованій на різні світоглядні підстави. Вітрувій описав їх як формулу, дотепер вона залишається константою: користь, міцність, краса. З феноменологічними аспектами архітектури нерозривно пов'язані такі якості архітектурно-будівельної творчості, як духовність, свідомість, ціннісна й культурна значущість, гуманність, етика. Ці якості залишаються ключовими й для архітектурної освіти. Вони безпосередньо пов'язані зі світоглядом як імпульс гуманітарної орієнтованої творчості. Архітектурна творчість – філософсько-діалектичний процес, містить у собі як інтелектуальні, раціональні, так і емоційно-вольові компоненти. Аналіз, синтез, оцінка, спостереження й досвід формуються як єдина аналітико-синтетична технологія дослідження.

Поява нових будівельних матеріалів, які витісняють традиційні; темпи й стиль життя сучасного суспільства; нові умови проектування; нові запити й вимоги до архітектурно-будівельної творчості й архітектурній та будівельній освіті – складові її частини. У класифікації форм архітектурно-будівельної творчості ("примітивна", "родова", "общинна", "висока", "досконала" форма зодчества) досліджуються три останні, для яких характерні: розробка нових архітектурних форм і підвищення вимог до естетики, пошук нових будівельних матеріалів, способів їх технологічної обробки. У питаннях архітектурної та будівельної виховання й освіти головна мета зосереджена на створенні стрункої й послідовної системи навчання архітектурі та будівництва із прищеплюванням усіх тих завдань, які поставлені часом. Завдання, пов'язані з: вимогами вищої школи; вимогами практиків; вимогами професіоналізму; соціальними вимогами; елементами універсальності й гнучкості освітніх програм; вибором орієнтації (спеціалізації).

Глибоке розуміння значення соціально-функціональних, технічних і естетичних аспектів архітектури відноситься до внутрішнього світу людини, до її психології, уявлень про природу, красу, до культурної спадщини. Призначення архітектури – служити інтересам людини. Архітектура відбиває сучасність, переваги суспільства, глибоку індивідуальність і нерозривний зв'язок із природою. Сьогодні спостерігається зростання інтересу до будівельної спадщини. Сучасна людина, усе глибше й глибше проникаючи в сутність архітектурно-будівельної творчості майстрів попередніх поколінь, знаходить у ній таємні відгомони поетичним струнам своєї душі, урівноважує той раціоналізм, який супроводжує прогрес техніки й розвитку науки. У пам'ятниках архітектури й мистецтва минулого документований давно зниклий побут, рівень будівельної техніки, ставлення до матеріалу. Не тільки доцільність архітектури, але і її естетика стала сферою творчості видатних архітекторів, на якій зосередили свою увагу, наприклад, В. Гропіус, Ф. Л. Райт, П. Беренс, Ле Корбюзьє. Архітектура, для них завжди була мистецтвом, тобто не тільки функція, але й краса, художність, образна виразність – обов'язкові якості архітектури. Архітектура як мистецтво відображає дух часу, народу, суспільства. "Її найбільший добуток дійсно виражає життя епохи" (В. Гропіус). "Її мета – привести матеріальний світ до гармонії з життям" (А. Аалто). Подібні висловлення характерні для Ф.Л. Райта, Ле Корбюзьє, П. Ауда, М. Таута, А. Бурова й інших майстрів архітектури.

Архітектура вступає в нову фазу свого розвитку. Повсюдно приділяється велика увага її ідейно-художньому змісту, поряд із усталеними формами і методами, такими, що й виправдали себе, координацією

взаємодії архітекторів, художників, що працюють над життєвим середовищем, з'являються нові напрямки спільних пошуків, у їх числі і методи звертання до художніх традицій і народного мистецтва. У їх переосмисленні втримується потужний імпульс удосконалювання життєвого середовища, створення необхідного інформаційного поля, художньо-естетичного початку. Відзначається інформативність середовища, прагнення до художньої багатоплановості, багатозначності просторового оточення, постійне нагромадження духовних і естетичних цінностей – відхід від простоти й примітиву.

Виявлено, що сучасні тенденції будівельної творчості вимагають і нового будівельного мислення, у якому взаємодія різних видів будівельництва стає явищем об'єктивним і здатним усе людське оточення, усе життєве середовище суспільства підняти до значення синтезованого твору будівництва. Підсилюється значення спільної розробки й обговорення актуальних теоретичних проблем архітектури, будівельництва як мистецтва. У цій сфері є очевидні досягнення. Професор Ю.Н. Кармазін стверджує, що "традиція вимагає вважати архітектуру частиною культури, причому частиною активною, дієвою, майже передовою. Архітектура залучена у створення простору людського проживання, його значень і смислів. Сама архітектура вже вивчається як синонім культури в аспекті просторового досвіду, а за архітектурною діяльністю визнається наявність професійної культури". Компоненти професійної культури поступово стають стилем професійно орієнтованого мислення фахівця, у структурі якого цінності культури актуалізовані й системно організовані. Володіючи ними, майбутній архітектор, будівельник виступає як носій прогресивної суспільної свідомості, загальної професійної культури.

Архітектурно-будівельна творчість – одна зі складових елементів професійної культури, як і проектна культура, котра формується на основі системного підходу до проектної діяльності, професійних проектних знань і вмінь фахівця. Перехід до "технологічного" суспільства підвищує вимоги до сучасного виховання й освіти, що складаються з урахуванням тенденції розвитку суспільства. Це сприяє формуванню цілісної особистості – людини творчої, що мислить, культурної та освіченої, із твердими переконаннями, демократичними поглядами й активною життєвою позицією. Завдання, що постають перед архітектурною та будівельною освітою у світлі проблем ХХІ сторіччя, вимагають необхідності кардинальної зміни й реформування освітнього процесу. Реальне вирішення цієї проблеми – досягнення такого рівня професійної архітектурної свідомості, який гарантує наступність в умовах активного впровадження нових досягнень у науці й техніці, містить у

собі уявлення про безперервність культурно-історичного процесу – дає бачення професіоналові спостерігати себе в цьому процесі. Усе це припускає новий підхід до освіти, творчої професії, її соціально-культурної функції мислення, частково втраченою сучасною діяльністю. У зв'язку із завданнями інтелектуалізації освіти й діяльності на перший план виносяться розробки теорії архітектури, орієнтовані на коло соціально-культурних проблем і звернених до перспектив освіти. Досвід вітчизняних і закордонних теоретичних і методичних розробок показує, що інтелектуалізація архітектурної освіти веде не до відриву від реальності або від традиційних цінностей зодчества, а до набуття гуманістичної спрямованості архітектурно-будівельної творчості, відкриває можливості асиміляції досягнень усієї світової культури.

Для повноцінного відновлення втраченого ланки в ланцюзі дійсного пізнання культурно-історичного багажу й потенціалу архітектури як мистецтва розглянута спеціальна організація проектної практики, що реалізує отримані студентом теоретичні знання й творчі методи. Розвиток архітектурно-будівельних творчих здібностей в освітньому процесі ставить на перше місце створення нових можливостей для навчання. Що можливо лише в тому випадку, якщо в студента постійно розбудовуються й удосконалюються його творчі здібності, його здатність до навчання. Розвиток творчого мислення вимагає спеціальної організації навчальної діяльності, що спирається на концепцію органічної єдності теоретичних і практичних форм діяльності, заснованої на міждисциплінарних зв'язках. Архітектура завжди вважалася синтезом усіх мистецтв, проблеми архітектурної освіти не можуть розглядатися з вузько спеціалізованих позицій. Архітектура з'єднує в собі матеріальні й духовні шари в системі культури. Тут знаходять точки перетину естетичні, матеріально-практичні, художні, філософські й науково-технічні підходи. Архітектура, будівництво як галузь науки й культури, приречена на постійний вибір між інженером і художником, функцією й естетикою (Ю. Кармазін). Звідси й величезна кількість наукових дисциплін, з якими архітектура йде (або повинна йти) поруч. Існує коло дисциплін, за допомогою яких тією чи іншою мірою взаємодіє архітектура, будівельництво. Вони умовно діляться на три основні категорії: гуманітарні науки, природничо-наукові дисципліни, технічні науки.

Висновок. Кожний із періодів розвитку архітектури, будівництва народжує свої прориви, свої фантастичні, зухвалі проекти. Сучасна архітектура, будівельництво у черговий раз за всю історію просуваються у напрямку перегляду традиційних установок. Архітектура та будівництво "вчиться" не тільки пристосовуватися до мінливих потреб суспільства, але й визначати ці потреби. Боротьба зі стереотипами мис-

лення й принципами проектування, що склалися впродовж багатьох століть, супроводжувалася становленням генетично нової історії, що не має прецедентів у нелінійній парадигми сучасної архітектури, що зародилася у 90-х роках ХХ століття. Архітектурна творчість одержала потужний імпульс до еволюції форми завдяки зміні своєї природної ментальності й звертанню до природничо-наукових галузей пізнання, що опираються на висунуту в 80-х роках теорію нелінійних систем. Відкриття нових природничо-наукових галузей знання зумовило кардинальні зміни у системі культурних цінностей і слугує причиною щодо зародження нової парадигми архітектури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бархин Б.Г. Методика архитектурного проектирования : учеб.-метод. пособие / Б.Г. Бархин. – М., 1993. – 438 с.
2. Кармазин Ю.И. Методологические основы культуры проектного мышления. Методические указания и рекомендации / Ю.И. Кармазин, П.В. Капустин. – Воронеж : ВГАСУ, 2001. – 43 с.
3. Кармазин Ю.И. Творческий метод архитектора: введение в теоретические и методические основы / Ю.И. Кармазин. – Воронеж, 2005. – 496 с.

УДК 159.922.6

ПРОБЛЕМА ОСОБИСТІСНО-ХАРАКТЕРОЛОГІЧНОГО КОНТИНУУМУ В ПСИХОЛОГІЇ

Гріньова О.М.

У статті висвітлено результати теоретичного аналізу проблеми особистісно-характерологічного континууму, в основі якого лежать складні взаємозв'язки феноменів особистості й характеру. Представлено результати досліджень динаміки, чинників, взаємозв'язку та взаємовпливу основних складових особистісно-характерологічного континууму в психологічній літературі.

Ключові слова: *особистість, характер, вік, особистісно-характерологічний континуум, становлення, розвиток, особистісні риси, якості характеру.*

В статті рассматриваются результаты теоретического анализа проблемы личностно-характерологического континуума, в основе которого лежат сложные взаимосвязи феноменов личности и характера. Представлены результаты исследований динамики, причин, взаимо-